

Yliopistojen laatueroista ja opintojen ohjauksesta

■ Matti Seppälä

Toimittaja Anna-Sofia Berner kirjoitti (*Helsingin Sanomat* 8.3.2015), että yliopiston pitäisi olla koulu. Hän oli käynyt Bostonissa Massachusetts Institute of Technologyssa (MIT) ja kertoi professori Bengt Holmströmin mietteitä koulutuksesta ja kuinka asioiden pitäisi olla Suomessa. Kirjoitus oli ilmeisesti raportti Sitran Uusi koulutus -foorumille. Erityisesti Berner kaipasi opintojen ohjaamista ja kontaktia opettajiin.

Berneriltä on jäänyt huomaamatta oleellinen ero Yhdysvaltojen ja Suomen yliopistojen vertailussa. Yhdysvalloissa huippuyliopiston opiskelija maksaa 15 000–30 000 dollaria luku-kausimaksuja alasta riippuen. Se motivoi sekä oppilaita että opettajia. Siellä ei voi roikkua yksikön kirjoissa kymmentä vuotta, vaikka nimenä on koulu (*school*).

Emerituskansleri Kari Raivio on peräänkuulluttanut opiskelijoiden vastuuta opintojen edistymisestä. Yhdysvalloissa ja Britanniassa vaaditaan tuloksia tai sanotaan ”Good bye” ja opinnot päättyvät siihen.

Kävin muutama vuosi sitten New Hampshirissa Dartmouth Collegessa, joka kuuluu niin sanottuun murattiliigaan, kuten Harwardin, Yalen ja Princetonin yliopistot. Tilasin kirjastosta yhden kirjan ja minulle sanottiin, että sen saa noutaa huomenna. Hämmästyin: ”Siis sunnuntaina? Oletteko auki myös sunnuntaina?” Minulle vastattiin: ”Kyllä. Kirjasto on avoinna klo 23:een, koska opiskelijat tekevät viikonvaihteessa raportteja.” Kun maksetaan, niin voidaan vaatia myös palvelua ja sitä saadaan.

Bernerin kirjoituksesta tuli mieleeni myös toinen tapaus. Yhdysvaltalainen dekaani kysyi minulta, paljonko opetan. Apulaisprofessorina kerroin luontovelvollisuuteni olevan 186 tuntia vuodessa. Jatkokysymys: ”Teetkö jotain muuta-

kin?” Opetus- ja oppilasmäärät ovat aivan toista luokkaa Suomessa. Yhdysvalloissa ja Britanniassa jokaisella professorilla on vain muutama oppilas. Luentoja on vähän ja niihin valmistaudutaan huolella. Meillä koulutuksen laadulla ei ole niin väliä, kunhan tilastoihin tulee paljon suorituksia. Yliopistojen rahoitus riippuu suureksi osaksi tulosten määrästä. Niinpä monille aloille koulutetaan maistereita, insinöörejä ja tohtoreita töttömmiksi, mikä on aika vastuutonta.

Nykyään suomalaisissa yliopistoissa on opinto-ohjaajat ja tutor-toimintaa. Kenellekään ei pitäisi jäädä epäselväksi, miten ja miksi opintoja suoritetaan. Valitettavasti nuorten opiskelijoiden saama ensimmäinen ohje on: ”Ei ole luentopakkoa.” Luennoitsijaa ei mitenkään innosta ja kannusta, jos osa opiskelijoista hakee luennoista vain alku- ja loppumerkinnän, joita tosin ei enää kaikissa oppiaineissa edes jaeta. Esimerkiksi Cambridgessa Britanniassa, jos opiskelija poistuu lukukauden aikana paikkakunnalta, niin hänen on pyydettävä siihen tutorin lupa. Meillä puhutaan akateemisesta vapaudesta, jota ei saa rajoittaa. On vain oikeuksia, kun pitäisi olla myös velvollisuuksia. Jos ja kun opettaja on kiinnostunut opiskelijan edistymisestä ja huolehtii siitä, niin sitä pidetään epäsuotavana paimentamisena.

Päinvastaisiakin esimerkkejä löytyy. Eräs ensimmäisen vuoden opiskelija tuli vastaanotolleni ja ilmoitti haluavansa tutkijaksi. Hieman epäillen selvittelin taustaa ja tavoitteita. Kerroin myös, mitä tutkijan elämä on. Tein hänelle opinto-ohjelman kahdeksi ja puoleksi vuodeksi. Hän hämmästyti ja vastasi: ”Eihän kukaan ole suorittanut maisterin tutkintoa niin nopeasti.” Hän tarttui ohjelmaan ja teki sen.

Joidenkin oppilaiden kohdalla jäi vaikutelmaksi, että he eivät kuulu yliopistoon. Mones-

ti kävi niin, että opiskelija ei tullut vastaanotolle ohjattavaksi. Varsinkin hylättyjen tenttien jälkeen palautteen saaminen olisi erittäin tärkeää. Oppilaat antavat opetuksesta ja opettajista palautetta kirjallisesti nimettöminä. Paras palaute opettajalle on hyvä suoritus tai tenttivastaus.

Koulumaisuus ei sovi meidän opiskelijoillemme, vaikka Berner sitä suosittelee. Kutsutaan lai-

tosta sitten kouluksi tai yksiköksi, niin sen pitäisi olla opiskelijan ja opettajan työpaikka, jossa tähdätään korkeatasoiseen tutkintoon.

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston luonnonmaantieteen professori (emeritus).